

Zelfregulering bij kunstzinnige oriëntatie in het primair onderwijs

Wat is zelfregulering bij kunst en cultuurvakken?

Een leeractiviteit is gericht op zelfregulering als er aandacht is voor het opstellen van doelen, het maken van een planning en reflectie op het proces en het eigen handelen. Zelfregulering houdt immers in, dat de leerling zelfstandig leert handelen in de context van een bepaalde situatie, vanuit eigen doelen, motivatie en rekening houdend met de eigen capaciteiten.

Zelfregulering is een aandachtspunt bij de kunstvakken of cultuuronderwijs, om culturele talenten te ontwikkelen en om nieuwsgierigheid, creativiteit en motivatie niet alleen op te wekken maar ook vast te houden. Hierbij is van belang wat voor soort opdrachten de leerkracht geeft. Open (divergente) opdrachten stimuleren de verbeelding en geven de leerling ruimte eigen keuzes te maken in de uitvoering. Tegelijkertijd moet de opdracht een duidelijk kader bieden waarbinnen de leerling zelfstandig kan opereren. In wat grotere opdrachten leert de leerling om, individueel of samen met anderen, het proces te organiseren en plannen.

De context voor zelfregulering bij kunstzinnige oriëntatie kan bijvoorbeeld zijn: een ontwerp'probleem' of thematische opdracht in een bepaalde kunstdiscipline, of een onderzoekopdracht voor een erfgoedthema. De leerling plant zijn aanpak in de tijd, maar ook de eventuele samenwerking. Hij reflecteert voor, tijdens en na de uitvoering op zijn proces en stelt zijn plannen bij. De leerkracht kan de leerlingen daarbij helpen door hen bewust te maken van de doelen van de opdracht en van het creatieve proces door de stappen bewust met hen door te nemen.

De leerling oriënteert zich op het onderwerp. Waar gaat het over? Wat wil ik ermee doen of maken? Wat weet ik er al van, welke voorbeelden ken ik ervan uit mijn omgeving? Wat spreekt mij aan (qua onderwerp, techniek, materiaal etc.)? Kan ik de opdracht overzien? Is mijn idee haalbaar, wat heb ik eventueel nog nodig (aan materialen, hulp van een medeleerling, van de leraar). Daarna gaat hij verder onderzoek verrichten naar zowel inhoudelijke als technische aspecten om zijn verbeelding om te kunnen zetten in iets dat door hemzelf, al dan niet samen met anderen, gemaakt of beleefd kan worden. De leerling kan tijdens de ervaring of al makende zichzelf bijsturen, vanuit een creatieve impuls of omdat iets niet helemaal naar verwachting gaat. Na de uitvoering evalueert de leerling zijn handelen en het resultaat.

Ook op het werk van andere leerlingen, in relatie tot de opdracht, kan een leerling op passende wijze feedback geven. Daarbij kunnen ook aspecten van zelfregulering worden betrokken. Bijvoorbeeld: heeft de andere leerling zijn taak goed kunnen plannen, en zijn eigen gestelde doelen kunnen realiseren?

In een creatief proces kan zelfregulering ook betrekking hebben op het omgaan met emoties en opvattingen over eigen talenten op kunstzinnig vlak. In hoeverre denken/voelen leerlingen zich in staat om, al dan niet samen met anderen, iets uit te voeren in de gestelde tijd, in de betreffende discipline?

De leerkracht moet zorgen dat de opdracht in elk geval in een veilige situatie plaatsvindt en binnen het bereik van de leerlingen ligt. Desalniettemin kan het een leerzaam onderdeel van creatieve opdrachten zijn, dat er soms doorgezet moet worden om van verbeelding tot realisering te komen. Soms lukt het een leerling niet om datgene wat hij in zijn hoofd heeft, meteen op de gewenste wijze te verbeelden; of een leerling kan de mogelijkheden in eerste instantie overschatten en zichzelf hierin tegenkomen. Ook kan er sprake zijn van botsingen in samenwerking. Het kan dan helpen de leerling(en) te leren reflecteren op eigen handelen (wat wilde je, welke stappen heb je gedaan, wat gebeurde er? etc.) en probleemoplossend te denken.

Deze meer op formatieve wijze omgaan met evalueren stimuleert reflectie op de eigen ontwikkeling. Hierbij is een kunst- of cultuurportfolio een nuttig instrument. De leerling kan daar eigen leerervaringen en zelfbeoordeling in vastleggen, bijbehorende reflecties en verdere leerwensen, al dan niet in overleg met de docent.

Wat maakt onderstaande lesvoorbeelden tot voorbeelden voor zelfregulering?

De vragen bij de lesvoorbeelden laten zien, hoe een leraar een leerling kan ondersteunen in zelfregulering in zowel actieve als receptieve cultuurlessen. Er is gekozen voor herkenbare voorbeelden van activiteiten die men op iedere school kan tegenkomen, waarbij leerlingen zelf doelen moeten kiezen, hun aanpak moeten plannen en organiseren, en waarbij ze tijdens en na de uitvoering bewust terugkijken naar de activiteit.

Bronnen: <http://downloads.slo.nl/Documenten/karakteristieken-en-kerndoelen-onderbouw-vo.pdf>
www.kunstzinnigeorientatie.slo.nl

Zelfregulering in relatie tot productie en receptie (algemeen)

In het leergebied kunstzinnige oriëntatie worden zowel productieve als receptieve en reflectieve vaardigheden geoefend. Tijdens culturele activiteiten komen deze drie overkoepelende vaardigheden alle in een wisselwerking aan de orde. Reflectie is een centrale vaardigheid. Reflectie vindt plaats binnen zowel productie als receptie en is dus niet apart benoemd.

Aan de hand van onderstaand schema kan worden gewerkt aan zelfregulering binnen kunstzinnige oriëntatie. Het schema laat zich als volgt lezen. Bij zelfregulerend vermogen zijn belangrijke competenties: oriënteren, doelen stellen, strategisch plannen, zichzelf controleren en beoordelen. Ze staan in de eerste kolom. In de tweede kolom staat wat dit betekent in termen van wat een leerling moet kunnen dan wel weten. In de derde kolom zijn ter illustratie vragen opgenomen die leerkrachten aan leerlingen kunnen stellen tijdens kunstlessen, of die leerlingen zichzelf kunnen stellen. De laatste kolom geeft aan dat die vragen aan zowel productieve als receptieve activiteiten toegewezen kunnen worden.

Zelfregulerend vermogen	De leerling...	De leraar kan de volgende vragen stellen om zelfregulering te bevorderen	Productie (P) Receptie (R)
VOORAF			
Oriënteren	Kan een taak (onderwerp, opdracht of ervaring) in verband brengen met eerdere ervaringen.	<ul style="list-style-type: none"> • Wat weet je al over het onderwerp? • Wat weet je al over de techniek? • Welke ervaring heb je met het bezoeken van een culturele instelling of activiteit? • Wat kan je al (en wat kan je nog niet)? • Wat zou je willen kennen en kunnen? 	P R
	Kan aangeven wat het belang van een taak is voor zichzelf of voor het bereiken van een bepaald doel.	<ul style="list-style-type: none"> • Waarom spreekt dit onderwerp of deze opdracht jou aan? • Wat betekent het onderwerp voor jou? • Hoe belangrijk zijn deze kennis of vaardigheden bij het realiseren van de doelen van de opdracht? 	P R
	Kan de moeilijkheidsgraad van een taak of de kans op succes voor zichzelf inschatten.	<ul style="list-style-type: none"> • Wat zal je goed af gaan en waar ga je het moeilijk vinden? • Wat heb je nodig om de taak succesvol af te ronden? • Wie kan je daarbij helpen? 	P R
Doelen stellen	Kan realistische (leer)doelen formuleren.	<ul style="list-style-type: none"> • Waar ga je naar toe werken? • Hoe haalbaar schat je je leerdoelen in? • Wat wil je kennen en kunnen? • Wanneer ben je tevreden? 	P R

Strategisch plannen	Kan een realistische planning opstellen om de geformuleerde (leer)doelen te bereiken.	<ul style="list-style-type: none"> • Wat ga je doen om je doelen te realiseren? • Wat heb je nodig om een realistische planning te maken? • Hoe ga je het aanpakken? • Hoe bewaak je je planning? 	P R
	Weet dat er verschillende (leer)strategieën zijn en kan bepalen welke strategieën passen bij de geformuleerde (leer)doelen.	<ul style="list-style-type: none"> • Op welke manieren kun je je doelen bereiken? • Wat of wie heb je daarbij nodig? • Welke aanpak kies je? • Hoe stel je je op tijdens een culturele activiteit? 	P R
	Kan de (leer)omgeving structureren zodat deze het uitvoeren van de (leer)taak optimaliseert.	<ul style="list-style-type: none"> • Wie schakel je in om je te helpen? • Wat heb je nodig aan middelen en materialen? • Hoe richt je je werkplek in? • Wat moet er in je omgeving veranderen om je te helpen je doel te bereiken? 	P R
TIJDENS			
Zelfcontrole	Kan afhankelijk van de situatie en tussenresultaten (leer)strategieën en/of doelen aanpassen om zichzelf bij te sturen.	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe leg je het proces vast? • Wanneer schakel je extra hulp in? • Hoe ontdek je of je extra hulp nodig hebt? • Is het nodig om doelen bij te stellen? Waarom wel/niet? • Weet je je op gepaste wijze te gedragen in een culturele omgeving? • Kun je op gepaste wijze reageren op werk van anderen? • Ga je op een zorgvuldige manier om met materialen en gereedschappen? 	P R
NA			
Zelfbeoordeling	Kan de eigen prestatie evalueren in relatie tot de geformuleerde (leer)doelen.	<ul style="list-style-type: none"> • In welke mate vind jij dat de doelen bereikt zijn? • In welke mate vind je dat je je passend gedragen hebt in een culturele omgeving? • In welke mate heb je op gepaste wijze gereageerd op werk van anderen? • Ben je op een zorgvuldige manier omgegaan met materialen en gereedschappen? 	P R
	Kan de eigen aanpak toelichten en de eigen prestatie daarmee in verband brengen.	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe is het proces verlopen? Wat ging goed en wat kan beter? Hoe kwam dat? • Op welke wijze is het product of resultaat beïnvloed door het proces? 	P R

	Kan de eigen prestatie evalueren in relatie tot de eigen verwachtingen.	<ul style="list-style-type: none"> Hoe tevreden ben je over het proces en het resultaat? Voldoet het resultaat aan de verwachtingen? Is het proces gelopen zoals je had verwacht? Wat ging goed, wat ging minder goed? Hoe kwam dat? 	P R
	Kan de eigen prestatie toeschrijven aan zichzelf en/of aan andere factoren.	<ul style="list-style-type: none"> Wat heb je gedaan om dit resultaat te behalen? Wat zou je een volgende keer anders doen? Wat adviseer je anderen die deze opdrachten ook gaan doen? In hoeverre sta jij open voor reacties van anderen? 	P R
	Kan aangeven hoe de eigen prestatie invloed heeft op een vervolgtask.	<ul style="list-style-type: none"> Wat betekent deze ervaring voor een volgende opdracht? 	P R

Lesvoorbeelden

1. <u>Werken met kosteloos materiaal</u> _____ (beeldend)	PO OB
2. <u>Bezoek van een gast in de klas</u> (erfgoed)	PO MB-BB
3. <u>Uitbeelden van een personage uit een verhaal</u> (drama)	PO BB

Werken met kosteloos materiaal

(Lesvoorbeeld beeldend onderbouw PO)

Leerlingenmateriaal

Jullie gaan binnen het lesthema in een groepje samen een ruimtelijke constructie maken van kosteloos materiaal: *een groot fantasiedier, een huis van de toekomst, een maquette van een nieuwe superspeelplek... (kies het gewenste voorbeeld).*

Er komt ook een kunstenaar op school die met jullie hiermee aan de slag gaat.

In de eerste les hebben jullie een verhaal gehoord en voorbeelden gezien voor inspiratie.

Aan het einde van het project mogen jullie ouders in de klas komen en zien wat jullie hebben gemaakt.

Voor de leraar

Titel: Werken met kosteloos materiaal

Leergebied: Kunstzinnige Oriëntatie

Discipline: beeldende vorming

Sector: onderbouw primair onderwijs

Vaardigheden: productief en reflectief

Didactische principes: Leerlingen verzamelen thuis kosteloos materiaal en nemen dit mee naar school. Leerlingen bedenken eerst in de breedte binnen het gekozen thema wat ze willen maken en waarom. Vervolgens bepalen ze hun onderwerp, plannen wat ze willen gaan doen en met wie en maken hun constructie. Ze mogen kijken hoe andere kinderen het aanpakken. Ze reflecteren tijdens het werken en na afloop samen met de leerkracht op het proces.

Daarna presenteren leerlingen de opbrengsten aan elkaar, en aan hun ouders.

Om het zelfregulerend vermogen te stimuleren, is het belangrijk om in eerste instantie veel ruimte te geven aan kinderen. Ze moeten er zelf voor zorgen dat ze aan de materialen komen die ze nodig hebben, ze moeten zelf bedenken wat ze willen maken en hoe ze aan de slag gaan. Waar "gewenst kunt u 'meedenken' met kinderen die wat meer sturing nodig hebben, door hen in vraagvorm op weg te helpen.

Tips/trucs: Laat leerlingen nadenken over wat hun plan was aan het begin. Is dit onderweg veranderd? Zo ja: bracht het materiaal hen op nieuwe creatieve ideeën, of kwam het omdat iets niet helemaal ging zoals bedacht? Beide kan gebeuren. Belangrijk is hoe leerlingen vervolgens omgaan met de veranderingen in het proces, ook emotioneel. Kunnen ze bijvoorbeeld nieuwe doelen voor zichzelf stellen en doorzetten? Kunnen ze hun eigen proces evalueren en benoemen?

Zelfregulerend vermogen	De leerling...	In deze lesactiviteit ... Stimuleer de leerlingen na te denken over:
VOORAF		
Oriënteren	Kan een taak in verband brengen met eerdere ervaringen.	<ul style="list-style-type: none"> Kun je je voorstellen hoe (<i>jouw grote fantasiedier/huis van de toekomst/speelplek...</i>) eruit zou kunnen zien? Waar denk je aan bij kosteloos materiaal? Hoe kun je daarmee iets maken?
	Kan aangeven wat het belang van een taak is voor zichzelf of voor het bereiken van een bepaald doel.	<ul style="list-style-type: none"> Wat wil jij graag maken, en waarom?
	Kan de moeilijkheidsgraad van een taak of de kans op succes voor zichzelf inschatten.	<ul style="list-style-type: none"> Wat heb je bedacht om te maken? Hoe wil je dat gaan doen? Wat zou hierbij lastig kunnen zijn?
Doelen stellen	Kan realistische (leer)doelen formuleren.	<ul style="list-style-type: none"> Kun je een tekening maken, of in één of twee zinnen opschrijven wat je wilt maken? Lukt het je wat je wilt bouwen deze week af te ronden, omdat de ouders dan komen kijken?
Strategisch plannen	Kan een realistische planning opstellen om de geformuleerde (leer)doelen te bereiken.	<ul style="list-style-type: none"> Kun jij samen met je ouders kijken of jullie thuis kosteloos materiaal hebben dat jij mee mag nemen? Hoe groot gaat jouw (<i>dier/huis/speelplek...</i>) worden?
	Weet dat er verschillende (leer)strategieën zijn en kan bepalen welke strategieën passen bij de geformuleerde (leer)doelen.	<ul style="list-style-type: none"> Waar kun je kosteloos materiaal vinden thuis? (Bijv. in de papier- of plasticbak) Heb je al een idee wat je wilt gaan maken? Zijn er verschillende manieren waarop je dit kunt maken? Hoe kun je uitproberen hoe je twee verschillende materialen aan elkaar kunt bevestigen?
	Kan de (leer)omgeving structureren zodat deze het uitvoeren van de (leer)taak optimaliseert.	<ul style="list-style-type: none"> Wat heb je allemaal meegenomen van thuis? Wat heb je nog nodig uit de schoolvoorraad, of kun je ruilen met een ander kind? Waarvoor heb je hulp nodig van leerkracht of begeleider?

TIJDENS		
Zelfcontrole	Kan afhankelijk van de situatie en tussenresultaten (leer)strategieën en/of doelen aanpassen om zichzelf bij te sturen.	<ul style="list-style-type: none"> • Kun je 'afkijken' hoe een ander kind twee 'lastige' materialen aan elkaar heeft bevestigd; of: zijn kunstwerk heeft geschilderd? • Wat wilde je eerst doen, wat niet lukte? En wat heb je toen bedacht?
NA		
Zelfbeoordeling	Kan de eigen prestatie evalueren in relatie tot de geformuleerde (leer)doelen.	<ul style="list-style-type: none"> • Wat heb je gemaakt? Hoe ging het? Waar ben je trots op?
	Kan de eigen aanpak toelichten en de eigen prestatie daarmee in verband brengen.	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe kwam je op je idee, hoe ging het tijdens het maken?
	Kan de eigen prestatie evalueren in relatie tot de eigen verwachtingen.	<ul style="list-style-type: none"> • Waar ben je trots op? Wat ging goed, wat ging minder goed? Hoe kwam dat?
	Kan de eigen prestatie toeschrijven aan zichzelf en/of aan andere factoren.	<ul style="list-style-type: none"> • Wat zijn tips en tops voor jezelf voor de volgende keer? Wat zouden anderen kunnen doen?
	Kan aangeven hoe de eigen prestatie invloed heeft op een vervolgtask.	<ul style="list-style-type: none"> • Stel, je zou van jouw kunstwerk samen met dat van andere kinderen een (<i>fantasiedierenbos/dorp van de toekomst/mega-superspeelplek</i>) maken, hoe kun je dat dan doen?

Bezoek van een gast in de klas

(Lesvoorbeeld erfgoed middenbouw – bovenbouw PO)

Leerlingenmateriaal

In de klas is gesproken over hoe je iets kunt weten over hoe mensen heel vroeger leefden. Soms wordt er iets opgegraven uit de grond, of hebben mensen voorwerpen van heel vroeger bewaard in een museum. Binnenkort komt er een archeoloog op school. Wat willen jullie dan vragen of te weten komen? Bespreek dit met elkaar in groepjes.

Voor de leraar

Titel: Een gast in de klas

Leergebied: Kunstzinnige Oriëntatie

Discipline: cultureel erfgoed

Sector: midden en bovenbouw primair onderwijs

Vaardigheden: receptief en reflectief

Didactische principes: In een eerdere les van Oriëntatie op jezelf en de wereld is gesproken over hoe je iets kunt weten over hoe mensen heel vroeger leefden. Soms wordt er iets opgegraven uit de grond, of hebben mensen voorwerpen van heel vroeger bewaard in een museum. Binnenkort komt er een archeoloog op school (of een museummedewerker). Na een kort oriënterend klassengesprek om de voorkennis van kinderen over archeologie op te halen, vertelt u de kinderen dat er een gast in de klas komt: een echte archeoloog. Laat indien mogelijk een foto zien van deze gast op het digibord. Maak de kinderen nieuwsgierig: wat zou zo iemand nu allemaal doen? Nu ze de kans krijgen om live vragen te stellen, wat willen de leerlingen dan vragen of te weten komen? Hoe kunnen ze zich, in groepjes, voorbereiden op het bezoek en goede vragen bedenken?

Leerlingen overleggen eerst in twee- of drietallen, wat ze willen vragen aan de archeoloog en waarom. Ze maken afspraken om naar de schoolbibliotheek te gaan of om digitaal naar informatie te zoeken. Na enige tijd vertellen de kinderen wat voor vragen ze hebben bedacht en welke afspraken ze verder nog hebben gemaakt.

Bespreek vervolgens, hoe ze met de hele klas tot een goed en prettig vraaggesprek met de archeoloog kunnen komen: hoe gaan ze de vragen stellen?

Moeten er samen afspraken over worden gemaakt? Moeten ze bijvoorbeeld een top 10 van vragen opstellen?

Om het zelfregulerend vermogen te stimuleren, is het belangrijk om in eerste instantie veel ruimte te geven aan kinderen. Ze moeten er zelf voor zorgen dat ze aan de materialen komen die ze nodig hebben, ze moeten zelf bedenken wat ze willen maken en hoe ze aan de slag gaan. Waar "gewenst kunt u 'meedenken' met kinderen die wat meer sturing nodig hebben, door hen in vraagvorm op weg te helpen.

Tips/trucs: Misschien hebben sommige leerlingen wel vondsten thuis, die ze aan de gast willen laten zien om er zijn mening over te horen.

Zelfregulerend vermogen	De leerling...	In deze lesactiviteit ... Stimuleer de leerlingen na te denken over:
VOORAF		
Oriënteren	Kan een taak in verband brengen met eerdere ervaringen.	<ul style="list-style-type: none">• Wie heeft er thuis iets heel ouds? Of wie heeft zelf al eens iets gevonden van heel vroeger? (een scherf, een fossiel, een voorwerp...)• Wie weet wat een archeoloog is? Wat doet hij voor werk? (of: wie is er al eens in een museum geweest? Wie weet wat mensen doen die daar werken?)
	Kan aangeven wat het belang van een taak is voor zichzelf of voor het bereiken van een bepaald doel.	<ul style="list-style-type: none">• Waarom is het interessant als er iets opgegraven (of bewaard) wordt van vroeger? Wat wil jij weten van de archeoloog (of museummedewerker)?
	Kan de moeilijkheidsgraad van een taak of de kans op succes voor zichzelf inschatten.	<ul style="list-style-type: none">• Wat weet je al over dit onderwerp, wat moet je opzoeken? Waar vind je deze informatie? Kun je zo al een aantal vragen bedenken voor de bezoeker? Kun je (samen) nog meer vragen bedenken nadat je meer informatie hebt opgezocht?
Doelen stellen	Kan realistische (leer)doelen formuleren.	<ul style="list-style-type: none">• Hoe bereid je je goed voor op de komst van de gast, hoe bedenk je samen goede vragen? Hoeveel tijd heb je nodig om extra informatie op te zoeken?
Strategisch plannen	Kan een realistische planning opstellen om de geformuleerde (leer)doelen te bereiken.	<ul style="list-style-type: none">• Hoe verdeel je taken, hoe plan je je voorbereiding?
	Weet dat er verschillende (leer)strategieën zijn en kan bepalen welke strategieën passen bij de geformuleerde (leer)doelen.	<ul style="list-style-type: none">• Zijn er verschillende manieren waarop je aan informatie kunt komen en vragen kunt bedenken? Wat gaan jullie doen?
	Kan de (leer)omgeving structureren zodat deze het uitvoeren van de (leer)taak optimaliseert.	<ul style="list-style-type: none">• Wat ga je doen om aan meer informatie te komen, naar de schoolbibliotheek en/of online zoeken? Wat vindt de een leuker, wat de ander?• Hoe kunnen we als klas zorgen dat het bezoek prettig en ordelijk verloopt, met zoveel vragen?
TIJDENS		
Zelfcontrole	Kan afhankelijk van de situatie en tussenresultaten (leer)strategieën en/of doelen aanpassen om zichzelf bij te sturen.	<ul style="list-style-type: none">• Als je even geen vragen meer kunt bedenken, wat doe je dan?

NA		
Zelfbeoordeling	Kan de eigen prestatie evalueren in relatie tot de geformuleerde (leer)doelen.	<ul style="list-style-type: none"> • Heb je een aantal vragen kunnen bedenken samen? En weet je al een beetje wat een archeoloog doet? Hoe ging het samenwerken?
	Kan de eigen aanpak toelichten en de eigen prestatie daarmee in verband brengen.	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe is je zoektocht en het bedenken van vragen verlopen? Kun je dat toelichten?
	Kan de eigen prestatie evalueren in relatie tot de eigen verwachtingen.	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe tevreden ben je over over het proces en het resultaat? Wat ging goed, wat ging minder goed? Hoe kwam dat?
	Kan de eigen prestatie toeschrijven aan zichzelf en/of aan andere factoren.	<ul style="list-style-type: none"> • Wat waren tips en tops? Wat zou je de leerling de volgende keer zelf anders willen doen? Wat zouden anderen kunnen doen?
	Kan aangeven hoe de eigen prestatie invloed heeft op een vervolgtask.	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe kijk je u aan tegen het proces? Wat zou de volgende keer anders kunnen? • Hoe hebben alle kinderen in de klas samen het bezoek van de gast goed laten verlopen? Zijn er bepaalde afspraken die de volgende keer beter moeten?

Een personage uit een verhaal uitbeelden

(Lesvoorbeeld drama bovenbouw PO)

Leerlingenmateriaal

In de klas zijn twee korte verhalen voorgelezen. Kies welk verhaal je het meest aanspreekt. Welk personage zou jij willen zijn en laten zien aan de groep? Wat heb je nodig om dit te doen? Hoe kijkt deze persoon, hoe is zijn houding, hoe praat deze persoon? Wat heb je nodig aan rekvisieten om nog beter deze persoon te kunnen laten zien? Je mag met iemand die hetzelfde verhaal heeft gekozen samen een heel kort toneelstukje maken. Natuurlijk gaan we straks kijken met de klas wat jullie hebben bedacht.

Voor de leraar

Titel: Een personage uit een verhaal uitbeelden

Leergebied: Kunstzinnige Oriëntatie

Discipline: drama, literair

Sector: bovenbouw primair onderwijs

Vaardigheden: receptief, productief en reflectief

Didactische principes: Lees twee inspirerende korte verhalen naar keuze voor, waarin dialogen voorkomen. Het is praktisch als u deze verhalen ook op papier (max 1 A4) hebt voor de leerlingen.

Laat de leerlingen één van de verhalen kiezen. In stilte lezen ze het gekozen verhaal nog even door, waarbij ze kijken naar de verschillende personages. Wat zijn het voor personages? Wat zeggen ze, wat doen ze? Hoe zien ze eruit? Laat de leerlingen een personage kiezen en bedenken hoe ze deze zo treffend mogelijk kunnen uitbeelden. Vervolgens verdeelt u de klas in groepen aan de hand van het verhaal dat zij hebben gekozen, en laat hen in twee- of drietalen naar eigen keuze een korte scène uit het verhaal voorbereiden. Ze mogen eventueel een of meer rekvisieten hierbij gebruiken, die ze al dan niet snel zelf kunnen fabriceren.

Geef ze vooraf duidelijk aan, hoeveel tijd ze hebben om dit voor te bereiden, en hoeveel tijd per scène. Vervolgens presenteren ze hun scènes aan elkaar. Om het zelfregulerend vermogen te stimuleren, is het belangrijk om in eerste instantie veel ruimte te geven aan kinderen. Ze moeten er zelf voor zorgen dat ze aan de materialen komen die ze nodig hebben, ze moeten zelf bedenken wat ze willen maken en hoe ze aan de slag gaan. Waar "gewenst kunt u 'meedenken' met kinderen die wat meer sturing nodig hebben, door hen in vraagvorm op weg te helpen.

Tips/Trucs: Maak vooraf afspraken over hoe ze mogen reageren op elkaar, bijvoorbeeld in de vorm van een 'tip en een top'.

Zelfregulerend vermogen	De leerling...	In deze lesactiviteit ... Stimuleer de leerlingen na te denken over:
VOORAF		
Oriënteren	Kan een taak in verband brengen met eerdere ervaringen.	<ul style="list-style-type: none"> Welk van de twee verhalen die je hebt gehoord, spreekt je het meest aan? Waarom?
	Kan aangeven wat het belang van een taak is voor zichzelf of voor het bereiken van een bepaald doel.	<ul style="list-style-type: none"> Welk personage wil je gaan uitbeelden? Waarom kies je dit?
	Kan de moeilijkheidsgraad van een taak of de kans op succes voor zichzelf inschatten.	<ul style="list-style-type: none"> Hoe lastig is het om dit personage uit te beelden, wat moet je hiervoor doen? Of wat heb je daarbij nog nodig? Is het haalbaar om deze rekvisieten binnen school te vinden of snel zelf te maken?
Doelen stellen	Kan realistische (leer)doelen formuleren.	<ul style="list-style-type: none"> Lukt het jou om samen met anderen dit verhaal uit te beelden? Hoe gaan jullie het aanpakken, wie doet wat?
Strategisch plannen	Kan een realistische planning opstellen om de geformuleerde (leer)doelen te bereiken.	<ul style="list-style-type: none"> Kunnen jullie binnen de tijd blijven met het oefenen?
	Weet dat er verschillende (leer)strategieën zijn en kan bepalen welke strategieën passen bij de geformuleerde (leer)doelen.	<ul style="list-style-type: none"> Hoe bepaal je samen wat jullie willen gaan doen? Zijn er verschillende manieren waarop je je personage kunt uitbeelden? Welke aanpak kies je?
	Kan de (leer)omgeving structureren zodat deze het uitvoeren van de (leer)taak optimaliseert.	<ul style="list-style-type: none"> Werk je met de tekst van het verhaal in de hand of speel je de tekst uit je hoofd? Wat heb je nog nodig om je scène te kunnen spelen zoals je dat wil?
TIJDENS		
Zelfcontrole	Kan afhankelijk van de situatie en tussenresultaten (leer)strategieën en/of doelen aanpassen om zichzelf bij te sturen.	<ul style="list-style-type: none"> Lukt het je om uit te beelden wat je wil? Heb je advies nodig van je medeleerling of de leerkracht om iets beter aan te pakken? Als je het gewenste rekvisiet niet vindt of kan maken, heb je dan een alternatief?

NA		
Zelfbeoordeling	Kan de eigen prestatie evalueren in relatie tot de geformuleerde (leer)doelen.	<ul style="list-style-type: none"> • Hebben jullie de scène goed gespeeld? Vonden jullie medeleerlingen de personages herkenbaar? Hoe ging het?
	Kan de eigen aanpak toelichten en de eigen prestatie daarmee in verband brengen.	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe zijn jullie tot jullie plan gekomen?
	Kan de eigen prestatie evalueren in relatie tot de eigen verwachtingen.	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe tevreden ben je over het proces en het resultaat? Pakte het uit zoals je had gedacht? Wat ging goed, wat ging minder goed? Hoe kwam dat?
	Kan de eigen prestatie toeschrijven aan zichzelf en/of aan andere factoren.	<ul style="list-style-type: none"> • Tips en tops: Wat zou de leerlingen de volgende keer zelf anders willen doen? Wat zouden anderen kunnen doen?
	Kan aangeven hoe de eigen prestatie invloed heeft op een vervolgtask.	<ul style="list-style-type: none"> • Wat zou je nog extra willen leren of oefenen om nog beter een personage uit een verhaal te kunnen spelen? Is er iets wat je de volgende keer anders wil doen?

